

เมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้โอวาท
ประชากรไทยในวันสงกรานต์ พ.ศ. 2408

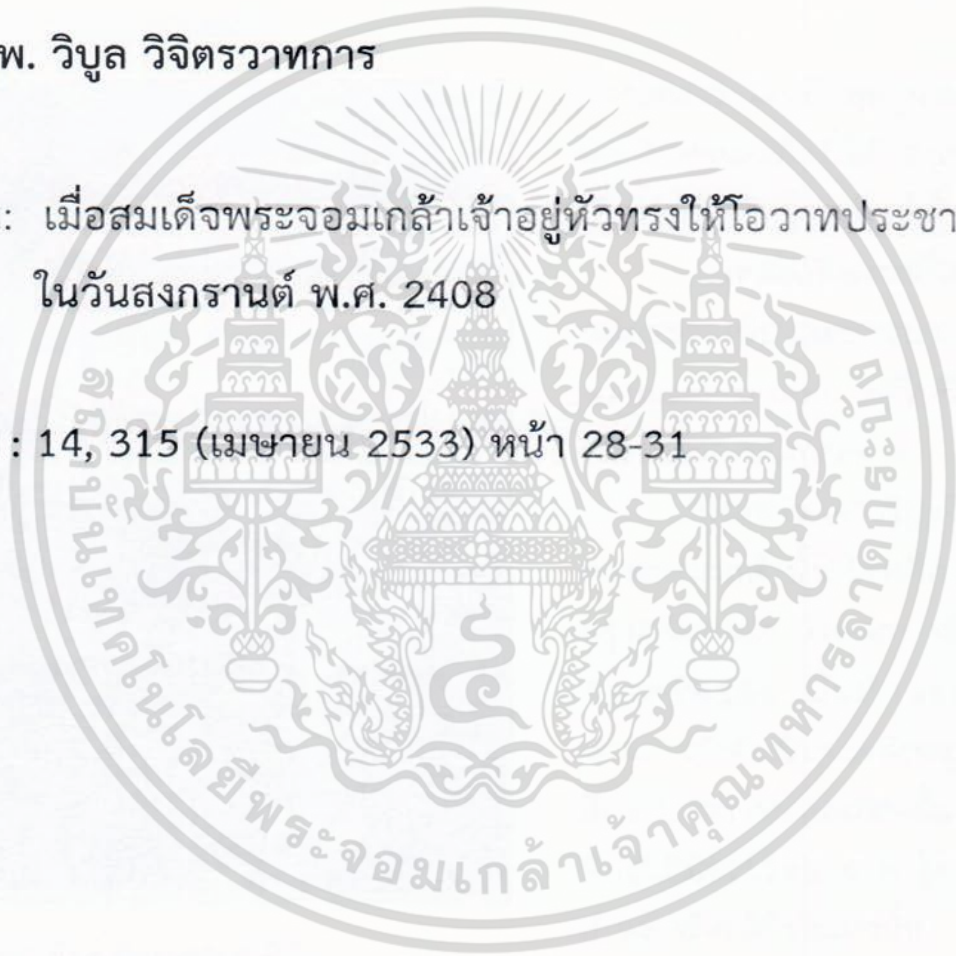
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้
โอราตบประชาชนชาวไทยในวันสงกรานต์
พ.ศ. 2408

ผู้เขียน: น.พ. วิบูล วิจิตรวาทการ

ชื่อบทความ: เมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้โอราตบประชาชนชาวไทย
ในวันสงกรานต์ พ.ศ. 2408

ที่มา: ดิจัน : 14, 315 (เมษายน 2533) หน้า 28-31

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ โอวาทประชากรไทยในวันสงกรานต์ พ.ศ. 2408

น.พ.วิบูล วิจิตรวาทการ

สมเด็จพระจอมเกล้าฯ และพระราชินี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นมหากษัตริย์ที่เต็มไปด้วยพระปรีชาสามารถปราดเปรื่อง เป็นนักปราชญ์ชั้นสูงรอบรู้เรื่องราวต่างๆ ในพระพุทธศาสนา

จึงทรงนิยมที่จะสั่งสอนทั้งเชื้อพระวงศ์ข้าราชการ ขุนนาง และประชาชนอยู่เนืองๆ การที่

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทรงได้ผนวชเป็นภิกษุอยู่นานถึง 28 ปี ก่อนจะขึ้นครองราชสมบัติ ทำให้ทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย

และเมื่อมีโอกาสก็ได้ทรงพยายามสั่งสอนหลักธรรมเพื่อประชาชนชาวไทยจะได้มีความรู้ปราถนาประกอบความดีในชีวิตที่ดำเนินอยู่ภายใต้การปกครองของพระองค์

ประชาชนชาวไทยในแผ่นดินของสมเด็จพระจอมเกล้าฯ นั้น โชคดีกว่าชาวสยามในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะพระมหากษัตริย์ที่ครองกรุงศรีอยุธยานั้นมักจะเก็บพระองค์ไว้ในพระราชวังดำเนินพระชิวอยู่ในระดับเทวดา และถือว่าประชาชนพลเมืองนั้นเพียงทาสและไพร่ไม่ดีกว่าสัตว์เดรัจฉานเท่าใด จะเป็นประโยชน์ก็สำหรับนำมาใช้งานเท่านั้น

แต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชกาลที่ 4 และที่ 5 องค์พระเจ้าแผ่นดินทรงมีความห่วงใยในลักษณะความเป็นอยู่ของราษฎร ทรงมีพระทัยเมตตา ประสงค์ที่จะให้ชีวิตของราษฎรนี้ดีขึ้นกว่าเดิม

และทรงลดพระองค์ลงมาใกล้ชิดชนชาวไทยมากขึ้น เมื่อมีโอกาส เช่นในวันสงกรานต์ก็ทรง

อุตสาหกรรมเกี่ยวกับชีวิต เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เพื่อให้ราษฎรทั้งหลายสามารถตัวใช้ชีวิต อยู่ในหลักพระธรรม

ใน พ.ศ. 2408 ถึงวันสงกรานต์คือวัน อังคาร เดือน 5 แรม 1 ค่ำ ปีฉลู สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีประกาศ เกี่ยวกับความตายให้ ประชาชนทั้งหลายได้นึกคิด

ทรงยกตัวอย่างให้พิจารณาว่ามนุษย์มีอยู่

3 จำพวก

จำพวกแรกเกิดมาต่ำ ต้องประสบความ ทุกข์ยากลำบากอยู่เสมอ จึงมีลักษณะมูทะลุ ใช้ ชีวิตอย่างรุนแรงไม่กลัวความตาย เพราะเป็นหรือ ตายนั่นก็คงร้ายเท่ากัน คนเหล่านี้จะนิยมเสพสุรา ทะเลาะเบาะแว้ง และดำเนินชีวิตไปในทางไม่หวัง กลัวต่ออันตราย

คนจำพวกที่สอง ได้ทำบุญมามากกว่าใน ชาติก่อนๆ จึงอยู่ดีกินดี มีทรัพย์สมบัติ มีชีวิตที่ดี หากแต่ขาดความรู้ด้านพุทธศาสนา จึงเป็นพวกที่ หวังกลัวไม่ยอมตาย เพราะไม่อยากเสียสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในชีวิตนี้

ส่วนคนจำพวกที่สาม จัดว่าประเสริฐสุด เพราะได้ทำบุญมาแต่ชาติปางก่อน มีชีวิตอยู่ใน ภาวะที่ดี แต่อาศัยที่ได้ศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับ ปรัชญาของพระพุทธศาสนา มีความรู้ลึกซึ้งถึงแก่ ความเกิดแก่เจ็บตาย คนเหล่านี้จึงมีชีวิตอย่างดีใน ปัจจุบัน และไม่กลัวความตายในอนาคต

คำสั่งสอนเริ่มต้นว่า

“เมื่อวันคืนเดือนปีล่วงไปๆดังนี้ อายุของ มนุษย์ในโลกทั้งปวง ณ กาล บัดนี้ มีประมาณเพียง 80 ปี แลต่ำลงมากกว่า 80 ปีนั้น ก็หมดไปสิ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใกล้ต่อเวลาที่จะถึงแก่ความตายเข้าไปทุกวันทุกคืน ด้วยกันทุกคนทุกคน

ความตายนั่นไม่เลือกหน้าว่าผู้ใดเป็น คนจน คนมี ผู้ดี แลไพร่ คนคฤหัสถ์ บรรพชิต ไม่มีใครล่วงพ้นจากความตายนั่นได้เลย

ก็แลสัตว์ทั้งปวงคนทั้งปวงมีชีวิตของ ตัวเป็นที่รักหมัดด้วยกัน กลัวตายไม่ยอมตาย โดยมากเป็นธรรมดา แต่ว่าหาเสมอกันไม่

บางคนได้ความทุกข์ความยากมากเปื้อ หน่ายในชีวิตของตัวบ้าง คลั่งไคล้พันเพื่องเห็น วิปริตไปต่างๆ บ้าง ศรัทธาล้นเหลือ พุ่มพวยคิดจะ ทำบุญด้วยชีวิตบ้าง ผูกคอตาย เชือดคอตาย กินยา ตาย และเผาตัวเสียก็มี

หรืออวดกล้าหาญแข็งแรงเกินประมาณไป ขึ้นไม้สูง แลเข้าใกล้ไฟใกล้ดินปืน แลเข้าปล้ำปลุก กับสัตว์ร้าย วายน้ำลึก แล่นเรือเล็ก ฝ่าคลื่น ฝ่าลม แลเข้าชกต่อยตีรันพันทางแย่งชิงกับผู้อื่น ไม่อาลัย ในชีวิต คิดว่าตายไหนตายลง หรือกล้าเสพสุรามาก เกินประมาณหรือกินยากล้าแรงยิ่งนัก ด้วย อยากจะให้โรคหายเร็ว

คนเช่นนี้กลางทีก็เพลิงพล้ำทำให้ชีวิตตัว เสียไปก็มีบ้าง ถึงกระนั้นมียู่ห่างๆ ก็ผู้ที่รักชีวิตไม่ ยอมตายกลัวตายนั่นมีโดยมาก

ถึงกระนั้นกลางคนยากจนไม่มีทรัพย์สิน เหย้าเรือนเคหาสน์ บุตร ภรรยา ซึ่งเป็นที่ห่วงใย อาลัย แลเห็นว่าชาติตระกูลตัวก็ต่ำ พาหนะเป็น กำลังใจก็ไม่มี สติปัญญาก็น้อย อายุแล้ววัยก็ล่วงไป มากแล้ว ก็บ่นอยู่อึ้งๆ ว่าจะอยู่ก็อยู่ จะตายก็ตาย ตามแต่กำลังบุญแลบาปกรรมหรือตามแต่ผีसाง เทวดาจะอนุเคราะห์แลไม่อนุเคราะห์ดังนี้ก็มี **โดยมาก”**

คราวนี้ทรงกล่าวถึงบุคคลกลุ่มที่สองที่มีวาสนาดี แต่ไม่เข้าใจหลักพระธรรม จึงมีความกลัวตายอยู่เสมอ เพราะเสียดายไม่ยากทอดทิ้งสิ่งของและความสุขสบายซึ่งได้อยู่ในชีวิตปัจจุบันนี้

“ก็ผู้ใดไม่มีใจไม่ได้อบรมในทางปัญญาอย่างนี้ มีจิตไม่ได้เจริญอย่างนี้ ก็ย่อมรักชีวิตมากกลัวความตายมาก

ถึงแก่ชราทุกข์พลภาพมีโรคภัยอย่างไรไป แล้วถ้ามีความปราถนา ความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ในใจในความคิด ก็ย่อมหวาดหวั่นพรันพรียงแก่ความตายมากนัก

ผู้ใดกลัวตายแล้ว ถ้าจะหลบหลีก เลี่ยงไม่เข้าใกล้เข้าเคียงข้างร้าย เสือร้าย สัตว์ร้าย ไม่ขึ้นไม้สูง ไม่ว่ายน้ำลึก ไม่เล่นเรือเล็กออกทะเลลึก ไม่เข้าป่าเข้าดง เข้าศึกเข้าสงคราม แลการชกตีฟันแทงกับผู้อื่น

แต่ไม่เข้าใกล้ไฟดินปืน ไม่กินสุรามาก ไม่กินยาร้ายยาแรง ไม่กินของเสลงเมื่อหน้าใช้หน้าเจ็บ และไม่ประพฤติกการผิดๆที่เป็นเหตุจจะให้ต้องราชทัณฑ์

การดังว่ามานั้นนั้น เป็นการอันสมควรที่จะเห็นจริงด้วยกัน ว่าเป็นทางที่จะหลีกเลี่ยงหนีความตายอยู่แล้ว

แต่ความกลัวของคนบางพวกยังยิ่งขึ้นไปกว่านี้ ถึงหลีกเลี่ยงดังว่ามานี้แล้ว ก็ยังมีความหวาดระแวงว่า ตัวตั้งอยู่ในที่ใกล้แห่งความตายยังพรันพรียงว่าอันตรายแห่งชีวิตจะมีมา ยังคิดหาเครื่องกันความตาย แลทางหลีกเลี่ยงอย่างอื่นอีกมาก คนที่พรรณนาแต่การทั้งปวงนั้นไม่อาจที่จะเห็นจริงพร้อมกันได้”

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

และหลังจากนั้นก็ทรงกล่าวถึงคนจำพวกที่สาม ซึ่งมีบุญวาสนาอยู่สบาย และในเวลาเดียวกันก็มีความรอบรู้ถึงหลักพระธรรม ปรัชญาแห่งพระพุทธศาสนา เข้าใจถึงความเกิดแก่เจ็บและตาย รู้ว่าชีวิตนั้นเป็นของไม่เที่ยง การแตกสลายแห่งระบบกายไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้

คนเหล่านี้จึงมีจิตสำรวมอยู่ในความสงบ ไม่กลัวความตายได้

“บางพวกก็มีปัญญาอันอบรมด้วยพระไตรรัตน์ ปัญญาเห็นอนิจจังทุกข์ขังอนัตตา รู้ว่าเกิดมาคงถึงแก่ความตายไม่เที่ยง แลการทั้งปวงย่อมแปรผันไปต่างๆ ในชีวิตสัตว์ทั้งปวงแล้วความทุกข์เป็นพื้น สุขเป็นดอกดวงมีนี่ละ เมื่อละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสุข ความสุขที่ได้แล้ว หรือที่หมายว่าจะได้ คงจะกลับมาเป็นอารมณ์แก่ใจ ให้เกิดความเศร้า โศกทุกข์โศกนัสมากในเวลานั้น

สรรพสิ่งทุกอันในตัวนอกตัวไม่เป็นตน ไม่อยู่ในใต้อำนาจความอยากความปรารถนา ผู้ใดพบปัญหาเห็นดังนี้จริงๆ ผู้นั้นถึงมีห่วงใยที่อาลัยอาวรณ์มาก ก็อาจ ก็อาจไว้อภัยตายเป็นกลางๆ อยู่ได้”

หลังจากนั้นสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงสั่งสอนแก่ประชาราษฎร์ว่า

ถึงแม้มนุษย์ทุกคนจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงความตายได้ แต่ตามหลักพระธรรมและคำสั่งสอนในพุทธศาสนาแล้ว ก็มีวิธีบางประการที่นักปราชญ์เชื่อกันว่า จะสามารถช่วยให้อายุยืนขึ้นได้ คือการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ทำทานถือศีล ประกอบอาชีพและความประพฤติในด้านที่เป็นกุศล

“แต่ในค่านักปราชญ์ที่สั่งสอนสืบมา ในพระคัมภีร์ที่มีในพระพุทธศาสนา ที่เป็นทางกรรมวาท กิริยาพานั้น ท่านสรรเสริญท่านบางอัน ศีลวัตรบางอย่าง กุศลกรรมบถบางตัว และการช่วยช่วยบางทาง ภาวนาอารมณ์ บุษบาบางวิถี ว่าเป็นที่จะให้ออกผลให้อายุยืน ในทฤษฎีธรรมชาตินี้แล สัปรายภพชาติหน้า แต่ที่จะห้ามความตายให้ขาดไม่ให้มีมานั้นไม่ได้

ถ้ายังเกิดเป็นกายเปื่อยใจอยู่ตราบใดก็ยังคงต้องอยู่ในอำนาจความตายจะประหารอยู่ตราบนั้น ไม่มีใครพ้นเลย

ถึงใครอายุยืนมากแล้วก็ไม่ไกลกว่าคนอายุสั้นนัก เหมือนไม้แก่ไกลกว่าต้นกล้วย ต้นอ้อย

ท่านนั้นคือให้เครื่องกันอันตรายชีวิตสัตว์ คือผ้ากรองน้ำ เครื่องน้ำและอื่นๆ แลเครื่องอดทน

ชีวิตสัตว์คืออาหารแลสิ่งอื่นๆ แลยาหรือเครื่องยารักษาไข้เจ็บแลบริจาทรพยัจจำงหมอให้มารักษาโรคต่างๆ แลเสียทรัพย์ช่วยให้สัตว์ที่จะตายเร็วๆ ให้รอดตายไปคราวหนึ่งคราวหนึ่ง

ศีลนั้นคือเว้นจากปาณาติบาตและวิหิงสา การเบียดเบียนท่านผู้อื่นเบียดเบียนสัตว์

กรรมบถนั้นคืออนภิกขณพยาบาลการที่ไม่มุ่งหมายทรัพย์สินของของท่านผู้อื่นด้วยความโลภจนถึงแข่งให้ผู้นั้นตาย เพื่อประสงค์ของท่านมาเป็นของตัว การชวนชวายนั้นคืออุตสาห์รักษาพยาบาลไข้ ชวยชววยหาหมอมารักษาไข้ แลชวยชววยหา แลแต่อาหารที่ชอบโรคให้คนไข้ แลให้กำลังช่วยผู้รักษาไข้เจ็บ

ภาวนาวิธีนั้นคือประกอบความเมตตา กรุณาให้ผู้อื่นทั่วไปเสมอกับตัวแลเป็นที่รัก แลผู้ที่เป็นที่รักของตัว

บุชาวิธีนั้นคือด้วยการปฏิสังขรณ์วัดอุสถานที่บุชา นับถือ แลที่อยู่อาศัยที่สำเร็จสุขประโยชน์ทั่วไปแก่ชนเป็นอันมากนั้นๆ ให้เป็นปรกติดำรงอยู่สันกาลนาน

การทั้งปวงดังกล่าวมานี้ ท่านได้สรรเสริญว่าเป็นเหตุจะทำให้สำเร็จเป็นสภาคยล เป็นเครื่องจะให้ชนอายุของสัตว์ยืนยาวในทฤษฎีธรรมชาตินี้ แลสัณตตายภพชาติหน้า ก็แต่การที่หลบผีหนีสาง ล้างจัญไรไม่เยี่ยมเยียนใกล้กายผู้ตายผู้ใคร่ หลีกเลี้ยงไปไม่ขอได้ยินชวาชัวชวตาย ด้วยกลัวว่า จะเป็นอวมงคล ความร้ายความอุบาทว์จะพลอยตามมาถึงตัวด้วยดังนี้

ก็ผู้ที่ถือความสะอาดตั้งว่ามานี้ เมื่อพิเคราะห์สืบสาวไปก็เห็นว่าตายไปๆ ต้องให้คนที่คลุกคลีอยู่กับชวาศพกินนอนอยู่ในป่าช้า ผังเผา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสียเนืองๆ ไม่รู้ขาด เพราะการที่ถืออย่างนั้นไม่เห็น
จริงพร้อมกัน แลไม่ถูกต้องตามค่านักปราชญ์ที่
กล่าวสอนไว้ตั้งว่าแล้วในข้างต้นนั้น

เพราะฉะนั้น ขอท่านผู้ทรงมีปัญญา จงรีบ
ร้อนชวนขวยประพาศการบุญการกุศลเป็นความ
สุจริตให้มากด้วยกายวาจา แลใจโดยเป็นการเร็ว

กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ ในรัชกาลที่ 4

เหมือนอย่างชนที่มีศรัทธาเพลิงไหม้แล้วรีบ
ร้อนจะดับไฟในศรัทธาของตนฉะนั้น สรรพการกุศล
ทั้งปวงซึ่งสั่งสมทำให้พร้อมมูลในสันดานด้วยความ
ไม่ประมาทด้วยประการทั้งปวงเทอด”

คำสั่งสอนของพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีให้แก่ประชาชนชาวไทยใน
วันสงกรานต์ เกี่ยวกับความตายการกลัวความตาย
การไม่กลัวความตายและวิธีปฏิบัติที่จะมีผลให้อายุ
ยืนขึ้น จึงมีมาเล่าให้ท่านผู้อ่านเพียงเท่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้